

העצורים הערביים

עלידי שופט השלום בדחבוב. כולם גברים, ועל גנדיהם ניכרו צולמו במכונת המספר יונש נגדם כתבי-אישום, מאחר שהסתבר כי היו קורבנות ההתנפלות וה, לאחר ששחררו הילית המתוכננת, בה הוצאו ממקומות מגוריהם והוכו עד זוב דם.

בעל גטיות קומוניסטיות עוד מימי המנדט, גער לא מזמן בצעיר נצרות, שתבע שינוי המינוחים החברתיים הערביים: "כל מינהג — הוא מיבצר של זהותנו האזרחית! מי! אינני מאמין בפולחן דתי אצל אני אומר שצרכים אפילו לעודד צעירים שילכו להתפלל ביום ששי במיסגד — כי זהו אקט השומר על זהותנו הלאומית!"

★ ★ ★

"בולן פרוצות?"

צעיר הערבי, ברוב המקרים, קיבל את הקביעה הזאת. בתוככי נפשו הוא יודע כי אין החברה שהוא חי בה מתאימה למציאות, שאין זה טבעי להיות מנותק מחברת בחורות אי נשים. אבל הוא לא עשה שום ניסיון מאורגן לשבור את החרמות. אין כל ספק, כי למרות כל הנימוקים הלאומיים היה סירי-הלחץ החברתי הערבי מתפוצץ — לולא נמצא מיפלט-בטחון ל-מתיחות של הצעיר הערבי. מיפלט זה הוא הישוב העברי, שבתוכו עובדים וחיים קרוב ל-40 אלף גברים ערביים צעירים. הם באים אל החברה העברית המתקדמת יותר, כשהם נושאים עמם את מיטען המתיחות החברתית שלהם. הפורקן שהם מוצאים, בדרך כלל, בקרב החברה העברית — הוא המציל את החברה העברית הישנה מהתפוצצות. הגישה אל הנערה בתל-אביב, בראשון לציון ובחדרה קלה במידה שאין לחלום עליה בחברה העברית. יש הנתפסים להכללה פשוטית, ואומרים כי הצעירים הערביים המסונדורים נוטים במהרה להתייחס אל כל חברה עברית כאל פרוצה. אין זה כך. הצעירים הערביים מיטיבים ברובם לתפוס את ההבדל המהותי בין החברה העברית לבין החברה שלהם, מכינים כי בחברה זו חדשה נהוגים כללי-התנהגות אחרים לגמרי. נכון, כי לגבי רבים מהם המוצא היה ראשון הן היצאניות. אלפים רבים מהם גם אינם יוצרים שום מנע אחר, בכל שנות

לעיתים קרובות, ניכרת גם נמה של עלי-גות — דחוק בשכבות המתקדמות יותר של הבורה. סיפר עתונאי מהמשורר, ה' עובד באל-מרצאד, בטאונה הערבי של מפיים: "היפסתי דירה. עלי-פ מודעה הגעתי לדירה מרוהטת השייכת למהנדס בצפן תל-אביב. הסכמתי למחיר שקבע. הוא אמר לי לחזור כעבור שבוע. כאשר חזרתי, הודיע שהח' לים להשכיר את הדירה דחוק למשפחה בעלת ילדים. ייתכן שלפני שבוע לא היה כעלה את האמתלה המנוחכת, ושרק בגלל מאורעות ראשון-לציון דחה אותי, וכי פשוט לא רצה שיהפצרו לדירתו בריגונים ויוציאו אותי משם בכות, באמצע הלילה. אבל ייתכן גם כי פשוט לא יכל היה לסבול את ה' מחשבה שערבי יתגורר בדירתו."

אולם המתיחות האמיתית קיימת בשכבות הנמוכות יותר. משתי סיבות: בשכבות אלה מרוכזות עדות המורה, שהן רגישות ב' מיוחדת ל'כבוד המשפחה', ואשר דורות של חייה-התבלות בארצות ערביות נטעו ב'דן את ההכרה כי בת ההולכת עם ערבי היא בת אבודה. כפי שהסביר שלמה סיליג, 47, אחד מבני המשפחה שבנה נדקר בתקרית בלונדון-פארק: "אנחנו משפחה ותיקה מאד בארץ. דור שלישי בראשון. כל חיינו היינו בקשרים עם ערבים. אנחנו גם רוצים להבא לחיות אתם בשלום. הולכים עם בחורות יהודיות? לא איכפת לנו. רק שלא יגעו בכנות שלנו!"

קיים גורם נוסף להתרחקות. רוב הצעיר לים הערביים מתרכזים ליד מקומות עב' דתם, חיים בתנאים נוראים — במחסני-מל'ט, בכוכים חשובים, בסככות-פה, בתנאים אלה, קל לראות בהם "פראים". כאשר הם יוש' בים בצחצח בבית-קפה ברמת-גן, אחרי ה' עבודה, אין הם מסוגלים להתמזג עם ה' חברה הכללית. אילו ישבו שם שלושה-ארבעה זוגות ערביים היה כל צביין ה' חבורה הערבית משתנה — וגם היחס אליה.

★ ★ ★

המתבוללים

מען האמת, קיים יחס זה מלפני שנים רבות. "התנגשויות בין יהודים וערבים בארץ אינן דבר חדש", הכריז ה' שבוע המפקח הכללי של המשטרה, באוזני עורכי העתונים, "מאז המאורעות של 1921 היו התנגשויות."

אומנם, לא כל יהודי יושב בארץ ראה בכל ערבי פלסטיני איובו האישי המושבע, או להיפך. יהודים רבים — לעיתים ישובים שלמים — קיימו יחסים טובים עם הערבים. אולם גם אז היו יחסים אלה נתונים בתוך מסגרת מוגבלת. אם התקיימו על רקע מס' הרי — חזר כל צד אל עירו ואל חברתו, לאחר שניגמרה העיסקה, אם על רקע אי-שי — ביקר הערבי בבית היהודי או ה' יהודי בבית הערבי, ולאחר מכן חזרו איש-איש לחברתו ולסביבתו.

לא כן ב-1962. ההתבוללות ההדדית קוב' עת, גם כיום, את התנהגותם של היהודים והערבים. אלא שבין שתי החברות הנפרדות קיים עתה מחנה גדול של ערבים השייכים לפי מוצאם לחברה הערבית, אולם עובדים וחיים בתוך החברה היהודית. וחברה זו, לרוב, מושכת אותם יותר מחיי הכפר או העיירה שלהם. במציאות של מדינת-ישר' אל שוב אין היחסים בין יהודים לערבים מתנתקים בשעות אחר-הצהריים, כאשר כל צד חוזר לביתו.

סיפר ראש עיריית ראשון-לציון, נועם לאונר: "אני זוכר מתמיד ערבים בראשון. הם עבדו כאן והסתובבו בכל פינות ה' מושבה". אלא שאז היה ברור גם להם וגם לאיכרים היהודיים כי הם שייכים ללאום נפרד. ואילו עתה יושבים בבתי-הקפה של ראשון, או מבלים בלונה-פארק שלה, צעירי ערביים הקוראים איש לרעהו אברהם, אלי או משה, הם לבושים כמו כל צעיר אחר מבני העיר, בידיהם הם מחזיקים את הטראנזיסטור הנצחי של דור האספרסו, ואם בוקעת ממנו מדי פעם מנגינה ערבית — הרי שגם מן הטראנזיסטור "היהודי" בוקעת לא פעם אותה מנגינה עצמה.

סיכם את שינוי המעמד לאונר הבלונדי (המשך בעמוד 10)

טובים יותר. הם מסתובבים כחוגי האמנות והספרות, הידועים בכל העולם כמתקדמים וסובלניים. לרוב שגורה השפה העברית ב' פיהם, הם מקובלים בבתי יידיים עבריים ואפשר לראותם בחברת יידיות עבריות. אך גם בשיבה דקיקה ומתקדמת זו לא נעלמה לחלוטין המתיחות הגזענית. סיפר ערבי ידוע, היושב מזה שנים בתל-אביב: "היה לי יידינפס אמיתי. עתונאי מוכר ו' ידוע. העיד על עצמו כעל איש השמאל המתקדם. הבין את בעיית המיעוט הערבי והתקומם נגד חוקים גזעניים. עד שבמיקרה נקלעה לחברתו בחורה יהודיה. גם הוא וגם אנה חירונו אחריה. היא העדיפה אותי. מאז תו יום חדל לדבר אתי. הוא אמר לבחורה: איך את יכולה? הלא הוא ערבי!"

★ ★ ★

גיים חמישי?

כ' זה מן הצד הערבי. מה עם החברה העברית? כיצד היא מתייחסת אל ה' ערבים שגשורו לתוכה? היחס היסודי הנפוץ ביותר הוא יחס של זרות וחשדנות עוינית. הנימה הבטחונית מופיעה למיד כגורם מרכזי. אין נותנים להם לשבת כאן? התפלא השבוע רוקח רמת-גן. הם רואים כל מה שנעשה בלב המדינה. הם יושבים ליד הכביש ה' ראשי ומגיעים לכל מקום. זה כמו גיים חמישי!"

והלה לאה!